

Eszter kertje

Nem volt fény. Útközben ez az egy mondat szólt bennem egy ismeretlen hangján, akit mégis mindennél és mindenkinél jobban ismertem, noha fogalmam sem volt róla, hogy kicsoda. Ez a mondat volt minden mondat mögött. Gyerekkorom óta ismerem ezt a hangot, a legkorábbi emlékeim között ott volt már. Egy hang, ami mintha az enyém lenne, de mégsem az enyém. Egy hang, ami tulajdonképpen nincs is, mert sosem hallottam odakintről, a világból, csak a fejemben szólalt meg időről időre. De ez sem pontos, hogy a fejemben, mert nem volt határozott forrása ennek a hangnak, csak annyi tűnt biztosnak, hogy mindig belülről hallok. De ez a belül mégsem azt jelenti, hogy a testemben. Inkább úgy tűnt, hogy a lelkemből szól ki, az ismeretlen lelkemből beszél ez az ismeretlen hang. Sosem értettem, mi az, hogy lélek. Ha van, hol van, ha pedig nincs, miért beszélnek annyit róla. Semmit sem értettem. Valójában soha nem értettem semmit. Önmagamat sem értettem, és a világot sem. A világot olyannyira nem, hogy már azt is nehezemre esett volna elgondolni, hogy mi a világ. Önmagam pedig egyenesen az ismeretlenség centruma volt, egy feltérképezhetetlen és kiterjedés nélküli világ, amelyben kénytelen voltam létezni, mert nem volt más választásom.

Nem volt fény.

A biciklimet a temetőnél hagytam, odaláncoltam a nyomókút melletti rozsdás vaskorláthoz. Szinte semmit sem láttam a sötétben, csak a kőkereszt alatt égett egy mécses, de így is odataláltam volna a nagyszüleim sírjához. Most nem akartam odamenni, bár egy pillanatra megfordult a fejemben, hogy mégis odamegyek. Leülök a sír mohás betonkeretére, és elszívok egy cigarettát. Beszélgetnék velük, erre gondoltam, bár soha nem tudtam beszélgetni a halottakkal. A halottak soha nem válaszoltak, ha kérdeztem őket, csak a kérdéseimet követő csend lett sűrűbb, amíg a válaszokra vártam. Lehet, hogy ez a sűrűbb csend a halottak válasza. Lehet, hogy ez a sűrűbb csend a halottak nyelve. De ezt a sűrűbb csendet sem értettem soha. Eszembe jutott a nagyanyám. Nyolcéves voltam, amikor utoljára elvitte a mentő. Ahogy álltam a biciklim mellett a sötétben, tisztán láttam magam előtt nagyanyám arcát. Ahogy focizunk a kertben. A barnára mázolt, kétszárnyú vaskaput kellett eltalálnom, ő volt a kapus. Fél oldalára szinte lebénult már, de bármikor kértem, jött velem, ki a kertbe, tizenegyesekeket rúgni. Döngött a vaskapun a bőrlabda. Május volt. Május a régi kertben. Azóta az a kert sincs már, elsüllyedt az időben. Vagy az idő túloldalára került. Talán minden megvan, csak nem itt. Mert innen mintha minden menekülne.

Nem volt fény.

Az út a temető fölött kanyarodott fel a dűlőre. Ez a dűlő is olyan volt, mintha már rég nem létezne, vagy mintha az idő túloldaláról bukkant volna elő. Látom a ribizlibokrokot magam előtt, a régi földünket, amely itt volt a közelben, a dűlő

legtetején. Nyári délután, ülök a ribizlibokrok között, a szemem elé tartok egy ribizliszemet, és úgy nézek a napba. Áttetsző, piros gömb, mint egy apró csillag egy ismeretlen galaxisban. Fonott kosarakba szedtük a ribizlit. A földút túloldalán volt Béla bácsiék hétvégi háza. Idős, gyermektelen házaspár, a néni nevére nem emlékszem. Az arcukra sem emlékszem igazán, csak az emléknymuk él bennem, egy lenyomat, amely egyszerre több és kevesebb, mint egy kép. Végül mindenkiről egy ilyen lenyomat marad a másokban. Vagy ez sem, és akkor az tényleg a halál. Sokszor áthívtak, üldögéltem a kis ház konyhájában, előttem egy tálban mindenféle színű cukorka. Nem szerettem ezeket a ragacsos, töltött cukrokat, de mindig úgy tettem, mintha ettem volna belőlük. Odalentől csak a vonat hallatszott fel, más semmi. Akkor még jóval kevesebb autó járt az utakon. Több volt a csendből. De azóta valami felzabálta a csendet, hatalmas darabokat tépett ki belőle, és most is itt ólálkodik, nyálás pofájában a csend vérző tömbjeivel. Mint egy vérfarkas, olyannak képzeltem ezt a csendzabálót. Hatalmas és vörösén izzanak a szemei. Mint a napban ragyogó ribizlik, olyanok a szemei, csak ezt a ragyogást a szemeiben nem a nap táplálja, hanem a haldokló csend, amit folyamatosan felzabál. De mindez persze csak utólag tűnt így, akkor nem volt semmiféle vérfarkas az izzó szemeivel, csak a ribizlibokrok csendje, és ennek a csendnek a mélyén a szorongás, aminek akkor még nem adtam nevet. Semminek nem volt még neve, de ez a nagy névtelenség sokkal közelebb volt hozzám, mint a későbbi, a nevekkal teleaggatott világ.

A fejlámpát nem akartam bekapcsolni, mert azzal bezárnám magam abba a szűk kis világosságba, amit adni tudna. Akkor inkább a hold sápadt fénye, ahogy a vékony ködön átszűrődik. A régi ribizliföldet magam mögött hagytam. Ott nincs már se ribizli, se a szelídgesztenyék, csak a csipkebokrok és a gaz, ami embermagasságúra nőtt. A szelídgesztenyefát a szomszéd ölte meg, mert a koronája eltakarta előle a folyó túloldalán magasodó várat. Lyukakat fúrt a törzsébe, közvetlenül a talaj fölött, aztán a lyukakba petróleumot fecskendezett. A fa lassan halt meg, évekig agonizált. Amikor kivágta egy helybeli férfi, megmutatta a lyukakat a törzsön. Bosszúból felmentem egy barátommal a rákövetkező télen, és betörtem a szomszéd házának ablakait. Vagy egyedül mentem fel, nem is tudom már. Átmásztam a kerítésen, találtam néhány törött téglát, és egyenként, komótosan betörtem minden ablakot. Amikor végeztem, nem éreztem úgy, hogy bármi is történt volna. Nem állt helyre semmiféle rend, nem billent vissza a mérleg semmiféle egyensúlyba. Talán csak a pusztítás nyers örömének íze volt a téli délutánban, semmi más. Most már láthatná a várat a régi szomszéd, semmi sem takarná el előle. De a ház üres és elhagyatott, évek óta nem járt itt senki. A teraszt benőtte a vadszőlő. Kinyílt a tér, tökéletes a panoráma, csak senki sincs már, akit érdekelne. Az ürességben sehol egy tekintet.

Nem volt fény.

Nem tudtam, hová megyek. Persze tudtam, hogy hol van a ház, az a kunyhó a hegy túloldalán. Sokszor jártam ott, ismertem az utat. Mégsem tudtam, hová megyek. Mert nem abba a kunyhóba mentem, miközben oda tartottam. Akkor mégis hová. Ahhoz, hogy erről az útról képes legyek bármit is mondani, nagyon távolról kellene kezdenem. A legelejéről. De hol van a legeleje annak, amit elmondanék. Hol kezdődnek a mondatok.

Anyám többször mesélte, mennyire megkínoztam a születéssel. Sosem volt szemrehányó árnyalata annak, amit erről mondott, mégis úgy hangzott, mintha arra akarna figyelmeztetni, hogy gondolkodjam el erről. Vagy ki tudja, mit akart valójában. Talán egyszerűen csak el akarta mondani valakinek. Mert rajtam kívül nem volt senki más, akinek elmondhatta volna. A szülőcsatornában meg akartam fordulni, amivel szinte elviselhetetlen fájdalmakat okoztam neki. Mintha nem akartam volna megszületni, mintha az utolsó pillanatban meggondoltam volna magam. De visszaút akkor már nem volt, hiába ellenkeztem. Ez a vágó a visszafordulásra, talán azóta is ez határoz meg mindent. Visszafordulni, de hová. Ostoba és megválaszolhatatlan kérdések, de nekem csak ostoba és megválaszolhatatlan kérdéseim vannak, mindig is csak azok voltak. Anyám örökös magánya, méhében egy gyermekkel, aki nem akar megszületni.

A megfagyott avarban minden lépésem messzire hallatszik. Recseg a bakancsom alatt a sok lehullott tölgylevél. A hátizsákomban egy vastag pulóver, Rilke összegyűjtött verseinek egy régi kiadása és egy üveg száraz vörösbor. A verseskötetet még középiskolás koromban loptam el az iskolai könyvtárból. Egy időben nem tudtam ellenállni a kísértésnek, hogy ne lopjak rendszeresen versesköteteket a gimnázium könyvtárából. Leginkább francia költőket loptam. Rimbaud, Apollinaire, Baudelaire és Jules Supervielle könyveit. A könyvtárba senki sem járt, és én is csak azért mentem oda, hogy könyveket lopjak. Nem mentem be a történelemórára, nehogy véletlenül feleltessen a sánta, sebhelyes szájú tanár. Inkább a könyvtár néma és félhomályos szobáiban rejtőztem el. A könyvek között mintha nem lettem volna annyira egyedül. Vagy mintha a könyvespolcok csendje a magánynak egy addig ismeretlen természetét tárta volna fel. Talán nem is a versek érdekelték, nem olvasni akartam, inkább csak olyan halottak közelében akartam lenni, akiknek ugyanolyan ostoba és megválaszolhatatlan kérdéseik voltak, mint nekem. A verseskötetekkel tömött polcok a csőd atmoszféráját árasztották, a bukás ellenállhatatlanul vonzó levegőjét. A könyveket is csak azért loptam el, hogy a kudarcnak és a vereségnek ezek a relikviái mindig a közelemben legyenek. Aznap, amikor Rilke verseit elloptam, bele sem néztem a könyvbe. Csak másnap reggel olvastam bele a kertben. A kút fedelének mohával vastagon benőtt kőlapjára ültem le vele. Nem volt otthon senki, nekem az iskolában kellett volna lennem, de úgy döntöttem, aznap nem megyek be, legfeljebb a harmadik vagy a negyedik órára. Majd hazudok valamit az osztályfőnöknek egy heveny hasmenésről. A kerti kút öregebb volt a háznál, legalább kétszáz éve fúrhatták. A falait téglákkal rakták ki, és olyan mély volt, hogy az alján csillogó víz halvány karikája akkorának tűnt, mint a telihold. A kút fedő két félkör alakú kőlap nem illeszkedett tökéletesen egymáshoz, volt egy keskeny rés, ahol be lehetett látni az alattam tátongó sötétbe. A hűvös és sötét mélységnek olyan illata volt, mint az erdei árkok páfrányos, gombás zugainak. Olyan volt, mint egy alagút, ami valami távoli és elérhetetlen világba vezet. Amikor feküdtem a kőlapokon és lenéztem, mintha önmagamba láttam volna. Mintha ez a kép lett volna számomra az egyetlen üzenet, egy üzenet valahonnan, egy talán nem is létező világból. Mint egy önarckép, az egyetlen hiteles portré rólam, amit ide rejtettek el, hogy rajtam kívül senki se láthassa. Akkoriban még tiszta víz csillogott a kút alján. Amikor a közeli folyó megáradt, a kútban is megemelkedett a víz, nagyobb

árvizeknél szinte már el is érhettem volna a sötét víztükröt. Apám aztán úgy döntött, hogy a szennyvizet a kútba engedi, mert a régi emésztőgödrök már elzsírosodtak és túl hamar megteltek. Egyik külföldi útjáról hazacipelt egy búvár-szivattyút, és ezzel a bombára emlékeztető, ormótlan szerkezettel vezette át a mocskot a kútba. Nem tudta, honnan is tudhatta volna, hogy ezzel azt az egyetlen helyet semmisítette meg, ahol önmagamat szemlélhettem. Mintha egy templomot gyalázott volna meg. Egy ősrégi oltár szentségtartójába engedte a szart. Mindig sejtettem, hogy a legtöbben nem tudják, mit és miért tesznek. Nem ismerik cselekedeteik mozzatórugóit, nem látják azokat a fonalakat, amelyek életüket a többiek életével összefűzik. Persze én sem tudtam szinte soha, mit és miért teszek, csak a szerkezet, az eseményhorizont mögötti láthatatlan rendszer jelenlétét éreztem. Van itt valami, ami nincs, és nem is lehet. Ez volt és maradt életem alapmondata. A kút megszenteltetésének ez az öntudatlan aktusa elzárta az egyetlen utat önmagam felé. Ezt akkoriban nem fogalmaztam meg így, de pontosan éreztem. Azon a reggelen, amikor Rilke verseivel az ölemben ültem a kút mohás kőlapján, még a tiszta víz hallgatott alattam. Az első versnek, amit elolvastam a könyvből, az volt a címe, hogy *Őszi nap*. Többször elolvastam, a többi versbe bele sem néztem, csak ezt az egyetlenegy verset olvastam el sokszor egymás után. Mintha valaki a kút mélyéből beszélt volna hozzám. Mintha a kőlapok alatti sötétség szólalt volna meg. Ami azt is jelentette, hogy olyan volt, mintha a saját hangomat hallanám. Ezek szerint mégis létezem, erre gondoltam, és később sem tudtam másra gondolni, csak arra, hogy ez a kútmélyi mormolás, ezek a sötétből jött szavak igazolják a létezésemet. Semmi más a világon, csak ezek a szavak. Mégsem mentem iskolába azon a napon, képtelen lettem volna vonatra ülni, aztán belépni abba a düledező és félelmetes épületbe, ahol mindig úgy éreztem, mintha egy bírósági tárgyaláson lennék. Egy tárgyaláson, ahol én vagyok a vádlott, és az ítéletet már jóval korábban meghozták, függetlenül a vallomásoktól. Az idők kezdetén már megfogalmazták az ítéletet, és ez az egész csak arra szolgál, hogy gyötörjenek. És még ha akarnék, akkor sem tudnék valamást tenni, mert nem tudnék megszólalni a súlyos beszédhibám miatt. Nincsenek szavaim. Csak az a sötétből, a páfrányillatú kút mélyéből beszélő hang az enyém, minden más szó az ítélet szava, az ítéleté, amelyet minden jel szerint már a születésem előtt megszóvegeztek, kimondtak és súlyos pecséttel láttak el.

Észrevettem a turistajelzést egy kiszáradt akácán. Sárgán foszforeszkáló csík fehér háttérben. Itt kellett balra fordulnom. A hold felhőkben, teljes a sötétség. Elővettem a fejlámpámat. Előttem a Kapu-hegy hatalmas, fekete tömbje. Ennek a hegynek a túloldalán, egy bükkerdőben állt a kunyhó, ahová el kellett jutnom. Még soha nem mentem oda egyedül, éjszaka. Éjszaka minden más, a táj átrendeződik, miközben semmi sem változik. Mégis mintha egy másik világban járnék. Semmi sincs pontosan ott, mint nappal, mintha minden alig észrevehetően lebegne. Középiskolás éveimben kitaláltam magamnak egy lányt, aki az erdőben élt, egy olyan kunyhóban, aminek az ősképe az a kunyhó volt, ahová tartottam. Csak a legjobb barátomnak beszéltem erről a lányról, senki másnak. Azóta sem tudom, elhitte-e, amit erről az Eszter nevű lányról meséltem neki. Mert Eszternek hívták, valamiért már a kezdetektől így hívtam magamban. Festő volt, egy erdőszéli kis házban élt, és szomorú zenéket hallgatott. Szomorú,

lassú zenéket, amelyekben gerjednek a gitárok, a gitárok gerjedő hangfüggőnyei mögött pedig fátyolos hangú lányok énekelnek a szerelemről, őszi ködökről és tengerparti délutánokról. Csak a kertje közepén álló diófát festette, semmi mást. A diófa alatt állt egy korhadt asztal. Eszter ennél az asztalnál ült tavasztól őszig, és a diófa folyton változó lombkoronáját festette. A vásznakat is maga készítette, a képek kereteit is, a festékeket. Az elkészült képeket odabent a házban felszögelte a falakra, és miután elfogyott a hely a falakon, a ház külső falára aggatta őket. Beborították a házat a képei, némelyik többször elázott, és már nem lehetett tudni, mi volt rajtuk eredetileg. Voltak képek, amelyekre gombák nőttek, és voltak képek, amelyekre darazsak ragasztottak fészket. De Esztert mindez egyáltalán nem zavarta. Úgy gondolta, hogy a képei éppen arra valók, hogy a természet lassan eleméssze őket, és visszasüllyedjenek abba a körforgásba, ahonnan kiemelkedtek. Nem volt senkije rajtam kívül. Amikor meglátogattam, főzött egy teát, kiültünk a diófa alá a korhadt asztalhoz, és szóltanul néztük a képeit. Azt el sem tudtam képzelni, hogy valaha is megérintem. Azt pedig végképp nem, hogy megcsókolom. Ilyesmi szóba sem jöhetett. Hosszú hónapokig, de talán egy egész éven át teljesen lefoglalta a képzeletemet. Aprólékosan kidolgoztam házának berendezését, a bútorokat, a függönyöket, a könyvespolcokat, mindent. A ruháira különös gondot fordítottam. Csillogó, bő ruhákban járt, amelyek a kertben különös fényt árasztottak. Mintha egy preraphaelita festő vásznából lépett volna ki. Akkoriban fogalmam sem volt a preraphaelita festőkről, jóval később láttam a képeiket, és azonnal Eszter akkorra már elhomályosult alakjára emlékeztettek. Soha nem éreztem hazugságnak, amikor Eszterről beszéltem a barátomnak. Ha valami igaz és valódi volt az életemben azokban az időkben, az Eszter volt és az a kert, ahol élt. Talán mindenkinek van egy angyala, csak a legtöbben soha nem találkoznak vele. Vagy ha találkoznak is, nem ismerik fel. Ma már tudom, hogy Eszter a nekem kijelölt angyal volt, akit valójában nem a képzeletem teremtett. Egyszer csak megjelent a tudatom felszínén, lassan kirajzolódott, mint a fényképek az előhívó folyadékban. Egy angyalt pedig nem lehet megérinteni. Megcsókolni lehetetlen. Amikor ott ültem mellette a diófa alatt, a szorongás visszahúzódott valahová. Mintha anyám szülőcsatornájában tényleg megfordultam volna, és ez a visszaút egyenesen Eszter kertjébe vezetett. Az a kert most is megvan valahol, ahogy Eszter is. Csak én tűntem el onnan, nem látom többé. A fénykép elhalványodott, a kontúrok és az árnyékok feloldódtak a lassan mindent elémésző ürességben.